

TOPONÍMIA DELS POBLES VALENCIANS

IBI

L'ALCOIÀ

ACADEMIA
VALENCIANA
DE LLINGÜA

AJUNTAMENT
D'IBI

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA
SECCIÓ D'ONOMÀSTICA

COORDINACIÓ I GESTIÓ
Unitat de Recursos Tecnicolingüístics

RECALL I TEXT
Jaume Climent de Benito

DISSENY
Vicent Almar

MAQUETACIÓ I GRAFISME
Guillermo Tomás Lull

© Acadèmia Valenciana de la Llengua

Col·lecció: Onomàstica i Toponímia
Sèrie: Toponímia dels Pobles Valencians
Ibi, 37.

Editat per: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua
Av. de la Constitució, 284
46019 VALÈNCIA
Tel.: 96 387 40 23
Adreça electrònica: avl@gva.es

Amb la col·laboració de: Ajuntament d'Ibi.

ISBN: 84-482-3747-1
Depòsit legal:
Impressió:

IBI

El terme d'Ibi, situat dins de la foia de Castalla, en la comarca de l'Alcoià, abraça una extensió de 60,4 km² i té aproximadament 21.250 habitants. Geogràficament, està enclavat en la zona muntanyosa del nord de la província d'Alacant. El nucli urbà es troba a una altitud de 816 metres sobre el nivell del mar, en la falda d'un tossal, ubicació que permet que les millors terres siguen aprofitades per a l'agricultura, ja que el terme conté una gran extensió de muntanya, especialment en la part centre, nord, nord-est, sud i sud-est; no obstant això, per l'est hi ha una obertura que permet la comunicació amb Alcoi, i per l'oest el terreny és més pla, cosa que possibilita la connexió amb Onil i Castalla.

La localitat d'Ibi es caracteritza per un creixement de l'activitat econòmica que revela una falta d'harmonia entre l'agricultura i la industrialització. Fins als anys cinquanta, l'agricultura, de secà, amb oliveres, ametlers i cereals, suposava el mitjà de subsistència primordial, juntament amb activitats tradicionals com l'elaboració de gelat, producte derivat de l'arrelada fabricació de gel, ja en el segle XVI, en els pous de neu (o neveres).

D'esta manera, el poble, per aconseguir la seua supervivència, s'adapta a l'espai físic i a la climatologia, caracteritzada anys (o segles) arrere per l'abundància de pluja i de nevades. D'una banda, el nucli urbà se situa en la part alta de la muntanya i es deixen les terres més fèrtils per a l'agricultura; d'una altra, s'exploten econòmicament l'aigua i la neu. Així, l'aprofitament de les cabaloses aigües dels rius i barrancs es manifesta en la construcció de molins, destinats a obtindre farina, oli o paper, i de la neu s'obté gel i gelat. Este últim és conegut internacionalment pel nom *La Ibensè*.

No obstant això, des de principis de segle, ja s'entreveia un canvi econòmic i social a causa de les fàbriques de joguets, que han permés conèixer Ibi com el *centre espanyol del joguet*. A partir dels anys cinquanta, esta dedicació es va convertir en la principal del poble i va atraure una quantitat ingent d'immigrants, cosa que va ocasionar un creixement desmesurat del nucli urbà durant els anys seixanta i setanta. A hores d'ara l'activitat industrial, ja consolidada com demostra l'existència de diversos polígons industrials, es troba cada vegada més diversificada, sobretot en activitats vinculades al metall i al plàstic.

Des del punt de vista històric, a Ibi es localitzen restes del bronze, ibèriques, romanes, musulmanes i medievals. Antigament el terme estava constituït per un grup d'alqueries davall la dominació musulmana, que, en el segle XIII, amb Jaume I, van ser dominades pels cristians; amb això, Ibi va passar a ser controlat per diversos senyors feudals fins que es va convertir en un carrer dependent de Xixona, de la qual es va independitzar en 1629, amb l'atorgament del títol de vila reial per part de Felip IV.

OROGRAFIA I PARATGES

Orografia

Alt de Daroca
Alt de Santa Maria
Alt del Palomaret
Altet de Campos
Altet de Moltó
Altet de Saco
Altet dels Argamells
Cabeç de Barberà
Cabeç de Barret
Cabeç de Bornai (o de Vicedo)
Cabeç de Castelló
Cabeç de Corbó
Cabeç de Domingo
Cabeç de Guillem (o de Foideres)
Cabeç de l'Ermita
Cabeç de la Camarera
Cabeç de la Creu
Cabeç de la Donzella
Cabeç de la Gavarnera
Cabeç de Miralles (o Pinaret de Miralles)
Cabeç de Sant Miquel
Cabeç de Santa Llúcia
Cabeç del Canyo
Cabeç del Mal Any
Cabeç del Pla de Sempere
Cabeç del Quartel
Cabeç Ras
Cabeç Redó
Cabeç Roig
Cabecet de la Fabriqueta
Cabecet de les Gerres
Cabecet de València
Cabecet del Reconco
Cabecet del Roglà
Cabecet Roig
Cabeçot de Catifa
Carena de Cantó
Coll del Barber
Colladet Roig
Collado de l'Alcaid
Collado del Quartel
Costera de la Bassa
Costera del Gorgàs
Cova de la Massoga
Cova de la Moneda
Cova del Pastor
Cova dels Cauets
Cova Llarga
Coves d'Almarra
Coves de l'Areneta (o de la Terreta)
Coves del Despartidor
Coveta de la Regalíssia
el Cabeçó
el Carrascal de la Font Roja
el Carrell dels Pans
el Castellet
el Colladar
el Cremat
el Fondet del Mig
el Menejador (o Cabeç del Menejador)
el Pilar de Ximo
el Pinet de Pujafèlix (o Pujafèlix)
el Pla del Ginebral
els Cabeçols
els Pans dels Moros
els Ports
Foia de la Fàbrica
Foietta de les Ànimes
Fondo de l'Alfàs
l'Escaleta

la Buitrera
la Monja (de la Serra d'Ibi)
la Monja (de la Serra del Carrascal)
la Teixera
les Llomes
les Revoltes (o Portet de les Revoltes)
Lloma del Barber
Lloma Plana (de Foideres)
Lloma Plana (de les Donzelles)
Lloma Plana (de Bischoi)
Morret del Barber
Pla de les Simes
Pla del Simarro
Planet de València
Penya Alfafara
Penya de l'Hedra
Penya de la Figuera
Penya de Pina

Penya de Vicedo
Penya del Calbo
Penya del Despartidor
Penya del Grau
Penya Foradada
Penya Roja
Penyes del Racó Vell
Penyeta de l'Àguila
Planet de la Creu
Serra d'Ibi
Serra de Bischoi
Serra de Quiterio
Serra de Sant Miquel
Serra del Carrascal
Serra del Quartel
Serra dels Barrancons
Serra Grossa
Simes del Simarro
Simeta de Pujafèlix

Paratges

Cantallops
Canyones
el Bancal Pla
el Canalís
el Descansador
el Galer
el Nevador
el Parat
el Serrallo
els Lloberos (o els Lloberets)

la Boquera
Racó d'Almarra
Racó de la Maciana
Racó de les Rates
Racó dels Campos
Solana de Bischoi
Solana de Campos
Solana de Foideres
Solana de Sant Pasqual

HIDROGRAFIA I PARTIDES

Hidrografia natural

Barranc de Barberà	Barranc dels Argamells
Barranc de Barret	Barranc dels Cauets
Barranc de Berlandí	Barranc dels Cirers
Barranc de Biscoi	Barranc dels Molins
Barranc de Campo Frío	Barranc Fondo
Barranc de Canyones	Barranquet de Santa Maria de Coca
Barranc de Daroca	el Gorgàs
Barranc de Foiaderes	els Barrancons
Barranc de Foies Blanques	Font d'Anselmo
Barranc de Guillem	Font de Barberà
Barranc de l'Aracil	Font de Campo Frío
Barranc de l'Ermita	Font de Corbó
Barranc de l'Horteta	Font de Felip
Barranc de la Boquera	Font de Foiaderes
Barranc de la Camarera	Font de l'Albarzeret
Barranc de la Foia de la Fàbrica	Font de l'Alegria
Barranc de la Gavarnera	Font de l'Horta Vella
Barranc de la Pedrera	Font de l'Horteta
Barranc de la Penyeta de l'Àguila	Font de la Devesa
Barranc de les Figueres	Font de la Fabriqueta
Barranc de les Raboses (o del Rabosí)	Font de la Palafanga
Barranc de les Rates	Font de la Pileta
Barranc de les Sevillanes (o de Sevillana)	Font de la Taula Redona
Barranc de Quico la Neu	Font de les Capitanes
Barranc de Santa Maria	Font de Sant Pasqual
Barranc de Soteta	Font de Santa Maria
Barranc del Bovalar	Font de Santa Maria de Peidró
Barranc del Canyo	Font del Carrascal
Barranc del Carrascal	Font del Mas de Cantó
Barranc del Corral de Martí	Font del Racó d'Almarra
Barranc del Gorgàs	Font del Safareig Nou
Barranc del Pinaret	Font del Sargaret
Barranc del Pla de Sempere	Font del Sixto
Barranc del Sixto	Font del Sopalmo
	Font del Teularet
	Font dels Garcies

Font Negra
la Cascada
Rambla de la Gavarnera

Rambleta Seca
Riu d'Ibi
Riuet de les Caixes

Hidrografia artificial

Bassa de Regants (o del Llavador)
Bassa del Ferro
Bassa Redona
Pantinet de Barberà
Pantinet de l'Horteta
Pantinet de la Devesa
Pantinet de la Font del Sopalmo
Pantinet de la Font dels Garcies
Pantinet de la Pileta

Pantinet de la Sénia
Pantinet del Despartidor
Pantinet del Minat Vell
Pantinet del Pla de Sempere
Pou de Neu de la Font de l'Alegria
Pou de Neu de Sirvent
Pou de Neu del Barber
Pou de Neu del Canyo
Pou de Neu del Simarro

Partides

Biscai (o els Biscois)
el Carrascal
els Alamins (o l'Alamí)
els Campos
els Plans
els Sargarets
Foiaderes
Foies Blanques
l'Alfàs (o els Alfassos)
la Canal
la Capellania
la Devesa (o les Deveses)

les Daroques (o Daroca)
les Donzelles (o la Donzella)
les Fernoves (o Fernova)
les Foietes
les Hortes
les Pinoses
les Rambles
les Retures
Sant Pasqual i Serafines
Santa Maria
Terròs

PRESENCIA HUMANA

Poblament

Biscai de Sant Antoni (o Biscoiet)
Biscai Nou
Campets de Payà

Campos de Dalt
Campos de l'Escaleta
Campos de Pindorro

Campos de Sello
Casa Blanca
Casa de Canàries
Casa de la Senyora Àngela
Casa de Peladilla
Casa del Plantiu
Casa del Rei
Casa del Tiny
Casa Nova
Caseriu de Rialles
Caseta de Buenos Aires
Caseta de Contramina
Caseta de Gil
Corral de Martí
Daroqueta
el Carrascal d'Anselmo
el Carrascal de Jeroni el Vermell
el Carrascal de Juan Pablo
el Pla de Beltrà
el Pla de Bornai
el Pla de Campaneta
el Pla de Fèlix
el Pla de Sempere
el Teularet
Fernova l'Alta
Fernova la Gran
Fervoveta
Foiaderetes
Ibi
l'Horta del Pont
la Donzella de Coca
la Donzella de Torisses
la Donzelleta (o la Donzelleta del Barber)
la Fabriqueta
la Rambla de Molina
Mas de Barberà
Mas de Barret
Mas de Berlandí
Mas de Biscoi
Mas de Campos
Mas de Castelló (o de Campo Frío)
Mas de Corbó
Mas de Daroca
Mas de Felip
Mas de Foiaderes
Mas de Foies Blanques
Mas de Fuente Viva
Mas de Giravela
Mas de l'Alamí
Mas de l'Alfàs
Mas de l'Ermita
Mas de l'Horteta
Mas de la Capellania
Mas de la Gavarnera
Mas de la Lloma
Mas de la Pileta
Mas de la Riba Roja
Mas de la Senieta
Mas de Perfecto
Mas de Santa Maria
Mas de Terròs
Mas de Torretes
Mas del Canyo Nou
Mas del Canyo Vell
Mas del Madrigal
Mas del Pilar
Mas del Pla d'Onil
Mas del Reconco
Mas del Regalo
Mas del Retiro
Mas del Safareig Nou
Mas del Safareig Vell
Mas del Sargaret
Mas del Secanet
Mas del Sopalmo
Mas del Ventorrillo
Mas dels Argamells
Maset del Diable
Santa Maria de Coca
Santa Maria de Sixto
Santa Marieta (o Santa Maria de Peidró)

Venteta dels Cuernos

Villalobos

Vies de comunicació

Assagador de Terròs
Assagador del Camí Vell de Xixona
Camí de Foiaderes
Camí de la Boquera
Camí de la Devesa
Camí de Sant Pasqual
Camí del Carrascal
Camí del Sopalmo
Camí Vell d'Onil

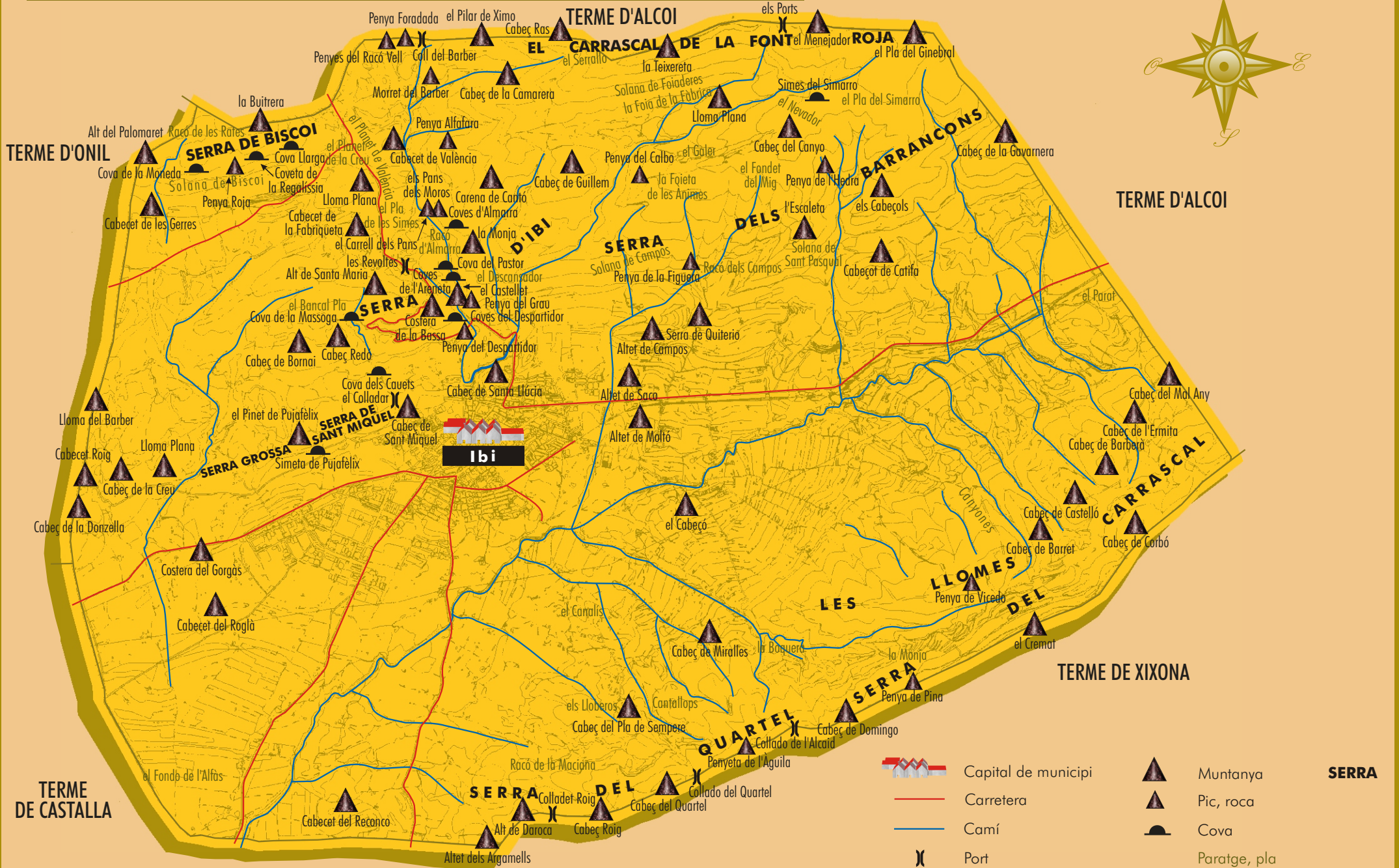
Camí Vell de Castalla
Carretera d'Alcoi
Carretera d'Onil
Carretera de Banyeres
Carretera de Sant Vicent
Carretera de Tibi
Carretera de Villena
Vereda de les Travesseres

Altres llocs d'interés

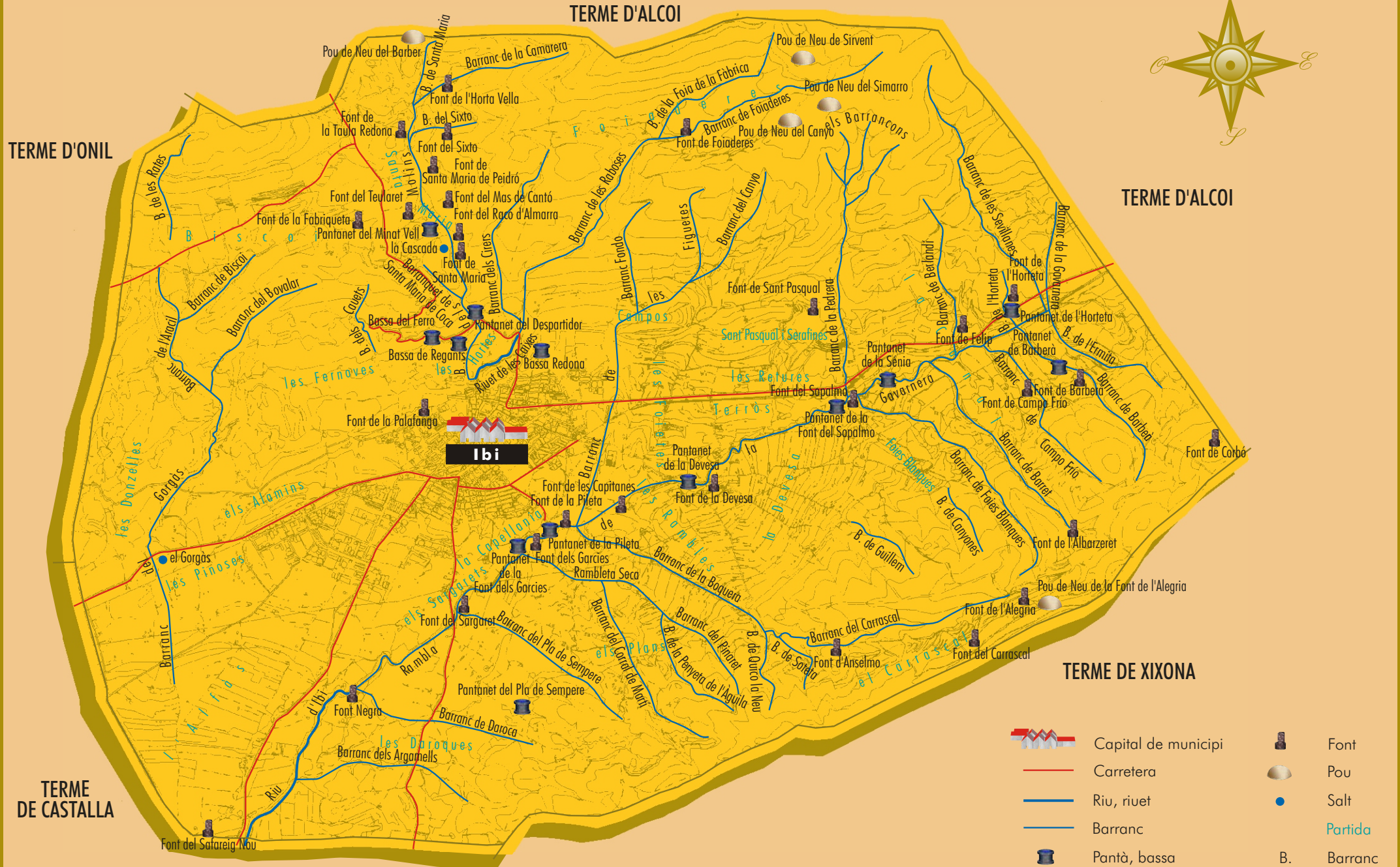
Camp de tir
Castell Vell
Castell Vermell
Cementeri
Ermita de Sant Miquel
Ermita de Sant Pasqual
Ermita de Santa Llúcia
les Antenes
Llavador de Baix (o de Malalts)
Llavador de Dalt
Molí de la Penya
Molí de la Tia Roseta
Molí de Llapissera (o el Molí Nou)
Molí de Paper
Molí de Petuta (o del Cup)

Molí del Vicari
Parc Natural de la Font Roja
Pedrera de Sant Pasqual
Polígon Industrial Casa de Pau
Polígon Industrial El Derramador
Polígon Industrial L'Alfàs
Polígon Industrial L'Alfàs II
Polígon Industrial Mas del Retiro i
la Casa Nova
Pont de la Pileta
Pont de Picó
Refugi de l'Albarzeret
Xop Blanc
Zona d'Espelai Barranc dels Molins
Zona d'Espelai Sant Pasqual

Orografia i paratges

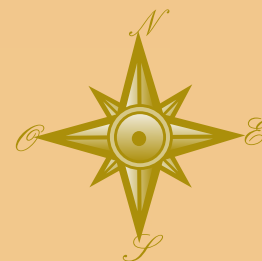

Hidrografia i partides

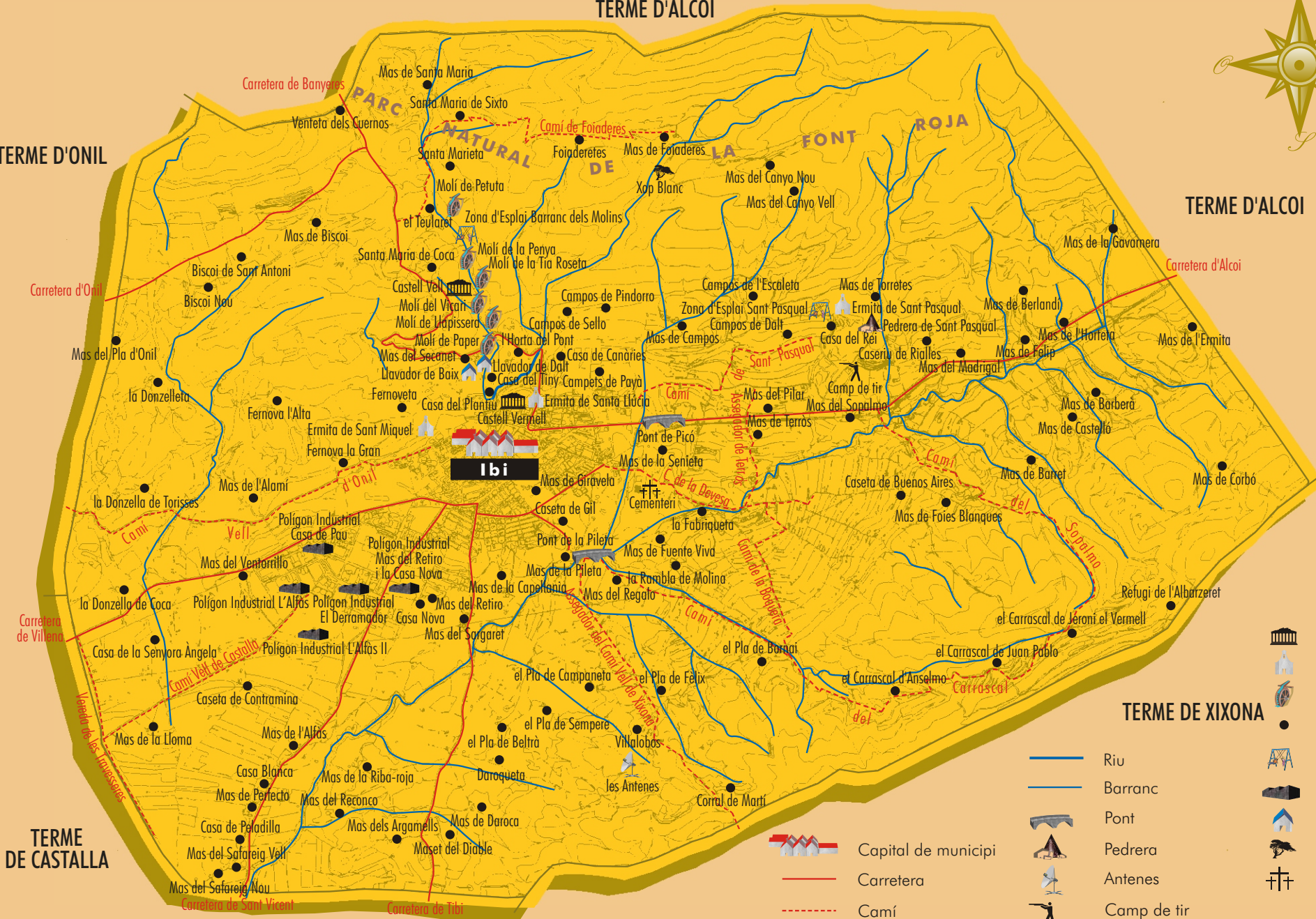
Presència humana

TERME D'ALCOI

TERME D'ONIL

TERME D'ALCOI

- Resta arqueològica
- Ermita
- Molí
- Mas, casa
- Zona d'esplai
- Polígon industrial
- Llavador
- Arbre singular
- Capital de municipi
- Cementeri
- PARC NATURAL

TERME DE XIXONA

- Riu
- Barranc
- Pont
- Pedrera
- Antenes
- Camp de tir

- Carretera
- Camí

TERME DE CASTALLA

Carretera de Sant Vicent Carretera de Tibi